

Machinekade 10 te Maarssen

rapport 2869

Machinekade 10 te Maarssen, gemeente Stichtse Vecht

Een Bureauonderzoek

M. Hanemaaijer

Colofon

ADC Rapport 2869

Machinekade 10 te Maarssen, gemeente Stichtse Vecht
Een Bureauonderzoek

Auteur: M. Hanemaaijer

In opdracht van: Mevr. M. Holm

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, 4 oktober 2011

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Status onderzoek: definitief, 29 -09-2011

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend
uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:
A.G. de Boer

ISBN 978-94-6064-860-1

ADC ArcheoProjecten
Tel 033-299 81 81
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Fax 033-299 81 80
Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Administratieve gegevens van het plangebied	4
Samenvatting	5
1 Inleiding	7
2 Doelstelling en vraagstelling	7
3 Methodiek bureauonderzoek	7
4 Resultaten bureauonderzoek	8
4.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik	8
4.2 Beschrijving huidig gebruik	8
4.3 Beschrijving van de historische situatie, ondergrondse bouwhistorische waarden en mogelijke verstoringen	8
4.4 Beschrijving van bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden	9
4.5 Gespecificeerde verwachting (LS05)	12
5 Conclusies	13
6 Aanbeveling	13
Literatuur	14
Geraadpleegde websites	15
Lijst van afbeeldingen en tabellen	15

Administratieve gegevens van het plangebied

Provincie:	Utrecht
Gemeente:	Stichtse Vecht
Plaats:	Maarssen
Toponiem:	Machinekade 10
Kadastrale gegevens	Maarssenveen, sectie A, perceelnrs. 4820, 4372
Kaartblad:	31O
Oppervlakte plangebied	Ca. 140 m ²
Coördinaten:	X 130.968 Y 462.625, X 130.986 Y 462.616, X 130.983 Y 462.610, X 130.965 Y 462.620
Bevoegde overheid:	Gemeente Stichtse Vecht
Deskundige namens de bevoegde overheid:	Milieudienst Zuidoost-Utrecht, dhr. P.C. de Boer
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):	48371
ADC-projectcode:	4130974
Periode van uitvoering:	September 2011
Beheer en plaats documentatie:	ADC ArcheoProjecten bv, Amersfoort
Beheer en plaats digitale documentatie (e-depot):	http://persistent-identifier.nl/?identifier=urn:nbn:nl:ui:13-2g56-p8

Samenvatting

In opdracht van mevr. M. Holm heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Machinekade 10 in Maarssen (gemeente Stichtse Vecht). In het plangebied is reeds een woning gesloopt en zal een nieuwe woning worden gebouwd. Aangezien de noordelijke rand van de toekomstige bebouwing valt binnen een zone met een middelhoge archeologische verwachting op de beleidsadvieskaart van de gemeente Stichtse Vecht en binnen een zone van archeologische waarde in het bestemmingsplan, acht de gemeente archeologisch onderzoek noodzakelijk. Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van een aanvraag van een bouwvergunning.

Het plangebied bevindt zich in een overgangsgebied van een buitenbocht van de stroomgordel van de Vecht en het ten oosten van de stroomgordel gelegen komgebied. Indien in het plangebied stroomgordelafzettingen van de Vecht voorkomen kunnen op en in de top van de oever- en beddingafzettingen archeologische resten vanaf de IJzertijd tot en met de Middeleeuwen verwacht worden. De resten manifesteren zich waarschijnlijk als een archeologische laag die bestaat uit een vermenging van onder meer kleine fragmenten aardewerk, houtskool en bot met het oorspronkelijke substraat. De meeste typen archeologische resten (bot, houtskool, aardewerk, metaal) zullen door de natte en zuurstofloze condities goed zijn geconserveerd. Op basis van een booronderzoek dat ca. 200 m ten zuiden van het plangebied is uitgevoerd worden de oeverafzettingen vanaf 50 cm – mv verwacht, de beddingafzettingen vanaf ca. 80 cm –mv.

Aan en direct onder het maaiveld kunnen archeologische resten voorkomen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Dergelijke resten worden direct onder het maaiveld verwacht. Aangezien op oude kaarten uit de Nieuwe Tijd geen sprake is van bebouwing en overige aanwijzingen voor de aanwezigheid van bebouwing ontbreken wordt de kans op resten uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd klein geacht. Organische resten en bot zullen door de boven het hoogste grondwaterpeil heersende relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd. Andere type indicatoren (aardewerk) zijn waarschijnlijk matig goed geconserveerd. Het complextype en de omvang van eventuele archeologische resten kunnen niet nader worden gespecificeerd door de beperkte gegevens.

Echter, bij aanvang van het onderzoek waren reeds graafwerkzaamheden uitgevoerd. Deze omvatten:

- de graafwerkzaamheden voor de fundering van het voormalige woonhuis (ca. 1 m –mv, kelder tot 3 m -mv)
- de aanleg van een riool direct naast het woonhuis (ca. 1 m –mv)
- de graafwerkzaamheden ten behoeve van de sloop van het voormalige woonhuis (ca. 1 m –mv)

Daarom wordt verwacht dat eventueel aanwezige archeologische waarden niet bewaard zijn gebleven.

In het midden van het plangebied is milieukundig onderzoek uitgevoerd voorafgaand aan de graafwerkzaamheden. De boorgegevens van dat onderzoek bevestigen dat in het midden van het plangebied komafzettingen aanwezig waren. Over de aanwezigheid van oeverafzettingen in het westen van het plangebied levert dat onderzoek geen aanvullende informatie.

Vanwege de reeds voltooide graafwerkzaamheden adviseert ADC ArcheoProjecten om het terrein geen nader onderzoek uit te voeren. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Wij wijzen u erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport een selectiebesluit neemt. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Tijd in jaren
Nieuwe tijd	1500 - heden
Middeleeuwen:	450 – 1500 na Chr.
Late Middeleeuwen	1050 - 1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450 - 1050 na Chr.
Romeinse tijd:	12 voor Chr. – 450 na Chr.
Laat-Romeinse tijd	270 - 450 na Chr.
Midden-Romeinse tijd	70 - 270 na Chr.
Vroeg-Romeinse tijd	12 voor Chr. - 70 na Chr.
IJzertijd:	800 – 12 voor Chr.
Late IJzertijd	250 - 12 voor Chr.
Midden-IJzertijd	500 - 250 voor Chr.
Vroege IJzertijd	800 - 500 voor Chr.
Bronstijd:	2000 - 800 voor Chr.
Late Bronstijd	1100 - 800 voor Chr.
Midden-Bronstijd	1800 - 1100 voor Chr.
Vroege Bronstijd	2000 - 1800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):	5300 – 2000 voor Chr.
Laat-Neolithicum	2850 - 2000 voor Chr.
Midden-Neolithicum	4200 - 2850 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum	5300 - 4200 voor Chr.
Mesolithicum (Midden-Steentijd):	8800 – 4900 voor Chr.
Laat-Mesolithicum	6450 - 4900 voor Chr.
Midden-Mesolithicum	7100 - 6450 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum	8800 - 7100 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):	tot 8800 voor Chr.
Laat-Paleolithicum	35.000 - 8800 voor Chr.
Midden-Paleolithicum	300.000 – 35.000 voor Chr.
Vroeg-Paleolithicum	tot 300.000 voor Chr.

Bron: Archeologisch Basis Register 1992

1 Inleiding

In opdracht van mevr. M. Holm heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Machinekade 10 in Maarssen (gemeente Stichtse Vecht). In het plangebied is reeds een woning gesloopt en zal een nieuwe woning worden gebouwd. Aangezien de noordelijke rand van de toekomstige bebouwing valt binnen een zone met een middelhoge archeologische verwachting op de beleidsadvieskaart van de gemeente Stichtse Vecht (zie afb. 9) en binnen een zone van archeologische waarde in het bestemmingsplan, acht de gemeente archeologisch onderzoek noodzakelijk. Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van een aanvraag van een bouwvergunning.

Het bureauonderzoek is uitgevoerd op 08-09-2011 door: M. Hanemaaijer (prospector) en A.G. de Boer (senior prospector).

2 Doelstelling en vraagstelling

Het doel van bureauonderzoek is het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over bekende en/of verwachte archeologische waarden, binnen een omschreven gebied, om daarmee te komen tot een gespecificeerde, archeologische verwachting.

De volgende onderzoeksvragen zijn opgesteld:

- Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn:

- In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?
- Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?

Indien de archeologische waarden niet kunnen worden behouden:

- Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

3 Methodiek bureauonderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2 Landbodems, protocol 4002 Bureauonderzoek.

Het bureauonderzoek bestaat uit de volgende elf processtappen:

1. Afbakenen plan- en onderzoeksgebied en vaststellen consequenties van mogelijk toekomstig gebruik;
2. Aanmelden onderzoek bij Archis;
3. Vermelden (en toepassen) overheidsbeleid;
4. Beschrijven huidig gebruik;
5. Beschrijven historische situatie en mogelijke verstoringen;
6. Beschrijven mogelijke aanwezigheid bouwhistorische waarden in de ondergrond;
7. Beschrijven bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden;
8. Opstellen gespecificeerde verwachting;
9. Opstellen standaardrapport bureauonderzoek;
10. Afmelden onderzoek bij Archis: overdracht onderzoeksgegevens;
11. Aanleveren digitale gegevens bij e-Depot.

De processtappen 1 tot en met 7 leveren gegevens op basis waarvan processtap 8, de gespecificeerde verwachting wordt opgesteld. De gespecificeerde verwachting kan worden beschouwd als een belangrijke conclusie van het bureauonderzoek, omdat hierin wordt

aangegeven of, en zo ja, welke archeologische waarden worden verwacht, indien relevant weergegeven op een kaart.

De resultaten van processtappen 1 tot en met 8 worden behandeld in de paragrafen 4.1 tot en met 4.5. Processtap 9 resulteert in het voorliggende rapport. De processtappen 10 en 11 hebben betrekking op het voor derden openbaar maken van de resultaten van het bureauonderzoek bij onder meer Archis en het e-Depot.

4 Resultaten bureauonderzoek

4.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik

Het plangebied ligt aan de Machinekade 10 te Maarssen, gemeente Stichtse Vecht en heeft een oppervlakte van 135 m². De exacte locatie is weergegeven in afbeeldingen 1 en 2.

Van het plangebied zelf zijn onvoldoende archeologische en aardkundige gegevens beschikbaar om een uitspraak te kunnen doen over de archeologische verwachting. Daarom zijn tevens gegevens betrokken uit de directe omgeving, waarmee het onderzoeksgebied kan worden gedefinieerd als het gebied binnen een straal van circa 500 m rondom het plangebied.

In het plangebied is de bouw van een woonhuis gepland. Hierbij zal een gebied met een oppervlakte van ca. 135 m² worden bebouwd. De nieuwbouw zal grotendeels ter plaatse van de voormalige bebouwing komen (zie afb. 3). Aan de voorkant van het huis zal een kelder met een oppervlakte van ca. 12 m² tot ca. 3 m – mv worden aangelegd. Met uitzondering van de kelder zal voor de toekomstige bebouwing niet dieper worden gegraven dan de fundering van de voormalige bebouwing. De woning zal worden gefundeerd door middel van heipalen.

De consequentie van de voorgenomen ingreep is dat eventuele waardevolle archeologische resten in de ondergrond mogelijk worden aangetast.

4.2 Beschrijving huidig gebruik

Het plangebied is momenteel braakliggend. De bouwput die tijdens de sloop van de voormalige bebouwing is gegraven is dichtgegooid met bouwzand.

4.3 Beschrijving van de historische situatie, ondergrondse bouwhistorische waarden en mogelijke verstoringen

De historische situatie is op verschillende kaarten als volgt:

Bron	Historische situatie
Kaart van Jacob Bosch uit 1660	Machinekade is afgebeeld, plangebied is in gebruik als tuin
Kadastrale minuut uit 1811-1832 ¹	“plaisierbos”
Topografische kaart uit 1849 ²	idem
Bonnekaart uit 1873, 1881, 1901 ³	idem
Bonnekaart uit 1910, 1914, 1926, 1950 ⁴	tuin
Topografische kaart uit 1950, 1960, 1970, 1981, 1988 en 1992 ⁵	huidig woonhuis afgebeeld
KennisInfrastructuur CultuurHistorie (KICH) ⁶	bouwkunst; ruimtelijk patroon
Cultuurhistorische waardenkaart provincie Utrecht ⁷	landgoederenzone Vecht, inundatiekom

¹ watwaswaar.nl

² Wolters Noordhoff Atlasproducties 1990.

³ Bureau Militaire Verkenningen 1873, 1881, 1901.

⁴ Bureau Militaire Verkenningen 1910, 1914, 1926.

⁵ www.watwaswaar.nl

⁶ <http://www.kich.nl>

⁷ <http://www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/cultureel-erfgoed/archeologie/cultuurhistorie/>.

Het plangebied bevindt zich ten oosten van de Vecht, op de rand van de stroomgordel (zie § 4.4). Al vanaf de Romeinse Tijd was de Vecht een vaarroute. Vanaf de Vroege Middeleeuwen werd de Vecht voor Wijk Bij Duurstede (Dorestad) een belangrijke waterweg voor de handel met Oostzeelanden. Al voor de 10^e eeuw zijn delen van de oeverwallen langs de Vecht ontgonnen. Diverse plaatsnamen stammen uit deze periode, waaronder ook Marna, het latere Maarssen. Het plangebied bevindt zich ca. 1000 m ten noorden van het dorpje Maarssen. De Machinekade is waarschijnlijk in de 17^e eeuw aangelegd.⁸ Op een kaart uit 1660 is de Machinekade afgebeeld, het plangebied is dan in gebruik als tuin.

Ca. 60 m ten oosten van het plangebied bevindt zich huize Geesbergen. De naam Geesbergen wordt voor het eerste genoemd in 1649. Aanvankelijk is alleen sprake van een boerderij en deze groeide in de loop der tijd uit tot een buitenplaats. Het huidige landhuis dateert uit de 18^e eeuw. Bij de buitenplaats hoorde ook een koetshuis een tuinmanswoning.⁹ Op de oudste geraadpleegde kaart (1811-1832) is ter plaatse van het plangebied een “plaisierbosch” aanwezig. Op recentere kaarten is het plangebied in gebruik als tuin.

De woning die direct grenst aan het plangebied dateert uit de jaren '30 van de vorige eeuw. De woning ter plaatse van het plangebied is in 1951 tegen deze woning aangebouwd. De woning ter plaatse van het plangebied is recentelijk gesloopt. Hieruit blijkt dat de voormalige woning was gefundeerd tot een diepte van circa 1 m –mv (zie afb. 4 t/m 7).¹⁰ De kelder, die aan de achterzijde van het huis was gelegen, was gefundeerd tot een diepte van ca. 3 m –mv. Naast het voormalige woonhuis is in de jaren '70 van de vorige eeuw een riool aangelegd (zie afb. 8).¹¹ Het riool is herhaaldelijk “opgegraven” om verstoppingen te verhelpen.¹² Het deel van de toekomstige woning dat ten noordoosten van de contouren van de voormalige woning zal komen, komt ter plaatse van dit riool.

4.4 Beschrijving van bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden

De volgende aardwetenschappelijke informatie is bekend van het plangebied:

Bron	Informatie
Geologie ¹³	Formatie van Echteld (rivier klei en zand)/ Formatie van Nieuwkoop (veen) Volgens de oude meer gedetailleerde geologische kaart op de grens van twee eenheden: 1. oeverafzettingen en oever- op komafzettingen op Hollandveen met komklei- inschakelingen 2. Geulafzettingen of oever- op geulafzettingen, op Hollandveen evt. met een inschakeling van afzettingen van Calais dunner dan 1 m
Geomorfologie ¹⁴	Niet gekarteerd, bebouwde kom, mogelijk rivieroeverwal
Bodemkunde ¹⁵	niet gekarteerd, kalkhoudende ooivaaggronden (Rd90A), zware klei en lichte zavel
Stroomgordels ¹⁶	Vecht stroomgordel uit 2757 tot 725 cal. BP
Zanddiepte ¹⁷	Maximaal 0,5 m – NAP
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) ¹⁸	Ca. 0,4 m + NAP

Het plangebied bevindt zich aan de rand van het rivierengebied. Hier bevinden zich fluviatiele afzettingen van de Rijn en de Maas uit het Laat-Weichselien en het Holoceen. De holocene rivierafzettingen bestaan uit stroomgordelafzettingen, (zand en zavel), komafzettingen (zware klei,

⁸ Blijdenstijn 2005.

⁹ http://www.buitenplaatsenin nederland.nl/Utrecht_beschrijvingen/Maarssen_Geesbergen.html.

¹⁰ Bron: mevr. M. Holm.

¹¹ Bron: mevr. M. Holm.

¹² Mondelinge mededeling mevr. M. Holm, d.d. 08-09-2011.

¹³ De Mulder *et al* 2003; Rijks Geologische Dienst 1988.

¹⁴ Stichting voor Bodemkartering 1986.

¹⁵ Stichting voor Bodemkartering 1970.

¹⁶ Berendsen & Stouthamer 2001.

¹⁷ Ibid.

¹⁸ <http://www.ahn.nl/viewer>

soms met veenlagen), crevasseafzettingen (zand, zavel en klei) en dijkdoorbraakafzettingen (zand of zandige klei, vaak met een bijmenging van grind).¹⁹ Deze afzettingen worden tot de Formatie van Echteld gerekend.

Zoals hierboven vermeld komen crevasseafzettingen voor bij meanderende rivieren. Crevasses ontstaan bij hoge rivierafvoeren waarbij erosiegeulen ontstaan in de oevers van de rivier. Bij de vorming van crevassen of crevasse-complexen kunnen meerdere geulen tegelijk ontstaan. Deze zogenaamde crevasse-geulen stromen als een soort miniatuur-rivieren de komgebieden in. De relatief kleine erosiegeulen die ontstaan bij de vorming van crevasse-complexen kunnen in de loop van de jaren zo groot worden dat ze gedeeltelijk of helemaal de functie van de hoofdriever overnemen. In dit geval spreken we van avulsies. Het ontstaan van het zogeheten Vecht-Angstel riviersysteem, dat actief was ter plaatse van het onderhavige plangebied, hangt nauw samen met avulsies. De stroomgordels van de Vecht-Angstel, Kromme Rijn en Oude Rijn worden gerekend tot het Utrechtse stroomstelsel.²⁰ Dit stroomstelsel is ontstaan uit een gedeeltelijke avulsie doordat het oude dal van de Rijn zover was opgevuld dat deze een deel van haar afvoer noordwaarts verlegde. Rond 2757 cal. BP (vroeg IJzertijd, 800 v. Chr.) vond bij Utrecht een avulsie van de Oude Rijn plaats, waarbij een gedeelte van het Rijnwater naar het noorden ging stromen.²¹ Oorspronkelijk heette deze rivier de Angstel (de huidige Vecht) en stroomde door het westelijke veengebied tussen Utrecht en Abcoude naar het noorden waar hij bij Muiden uitmondde in de Zuiderzee. Het plangebied bevindt zich op grens van een buitenbocht van de Vecht en het achterliggende komgebied. De oeverwallen van de Vecht waren aantrekkelijk voor bewoning. Binnen onderstaand kader wordt hierover uitleg gegeven.

Archeologische resten gerelateerd aan de Vecht stroomgordel kunnen afkomstig zijn uit de IJzertijd tot en met de Nieuwe Tijd. Het dorpje Maarsen is in de Middeleeuwen ontstaan op een oeverwal van de Vecht. Naast de bewoning van de oeverwallen was de Vecht vanaf de Romeinse Tijd een belangrijke vaarroute. Vanaf de Vroege Middeleeuwen werd de Vecht voor Wijk Bij Duurstede (Dorestad) een belangrijke waterweg voor de handel met Oostzeelanden.

In 1122 AD werd bij Wijk bij Duurstede de Kromme Rijn afgedamd. Hierdoor eindigde de sedimentatie van het Vecht/Angstel systeem definitief.

Vanaf de oeverwallen van de Vecht ontstond in de loop van de Late Middeleeuwen een strokenverkaveling richting de komgebieden. De komgronden zijn overwegend pas na de aanleg van doorgaande dijken (in de Late Middeleeuwen) ontgonnen.²² De opgraving Abcoude Winkelbuurt heeft echter aangetoond dat de vroegste ontginning en bewoning rond Abcoude in de tweede helft van de 10^e eeuw gedateerd moet worden.²³

Voor de sloop van de huidige bebouwing heeft binnen het plangebied een verkennend milieukundig onderzoek plaatsgevonden. De stroomgordelafzettingen worden op basis van aardwetenschappelijk kaartmateriaal in het westen van het plangebied verwacht, hier zijn echter geen diepe boringen gezet. Uit een diepe boring die in het midden van het plangebied is gezet blijkt dat de ondergrond van het plangebied hier bestaat uit veenhoudende zwak siltige klei. Dergelijke afzettingen worden geïnterpreteerd als komafzettingen.

¹⁹ Berendsen 2008.

²⁰ Berendsen & Stouthamer 2001.

²¹ Törnqvist 1993.

²² Berendsen 2008.

²³ Bouma 2011.

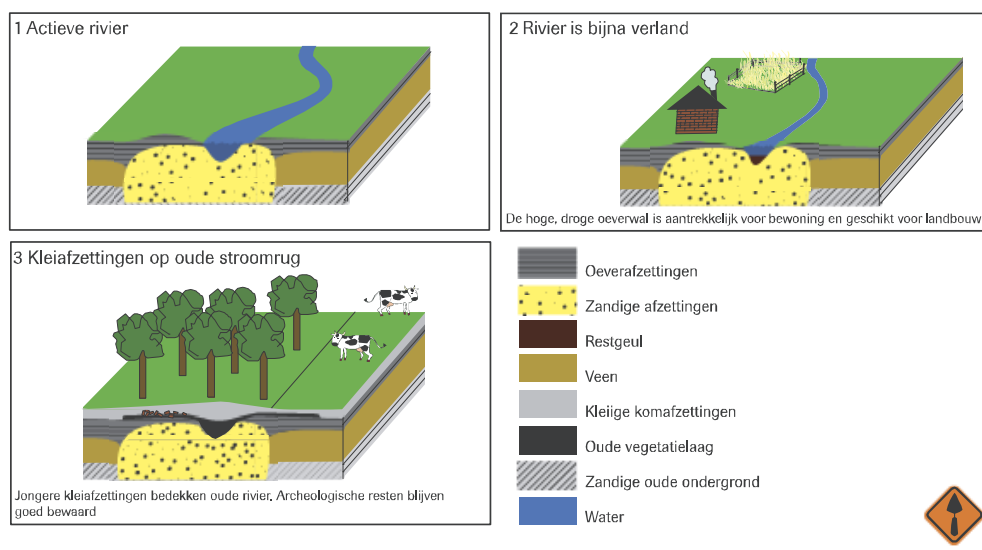

Ontwikkeling van het Nederlandse rivierengebied

De ondergrond in het centrale deel van het Nederlandse rivierengebied bestaat uit afzettingen van de Rijn en Maas. Het rivierenlandschap zoals wij dat kennen ziet er heel anders uit dan het landschap vóór de bedijking, toen de rivieren zelf hun weg door het landschap zochten. In dit gebied hadden de rivieren een meanderend patroon. Dit betekent dat de rivier één rivierbedding heeft, die meer of minder kronkelt. De rivierbochten verschoven in de loop van de tijd langzaam naar buiten en stroomafwaarts. Hierdoor ontstond een brede strook waarin de rivier ooit stroomde: de meandergordel. In een meandergordel bevindt zich altijd op enige diepte zand in de ondergrond, het zand dat door de rivier werd getransporteerd.

Daarnaast overstromden de rivieren regelmatig, waarbij veel sediment werd afgezet in een strook direct langs de rivier. Hier vormden zich oeverwallen, die samen met de meandergordel 'stroomgordel' wordt genoemd. Het achterliggende laaggelegen gebied, de kommen, kwamen bij overstromingen ook blank te staan. Hier werd fijner sediment, zware klei, afgezet.

Verder vormde de rivier soms plotseling een nieuwe loop. De afgesloten of verlaten rivierarm werd opgevuld. Als gevolg van deze zogenaamde stroomgordelverleggingen zijn in de loop van het Holocene (ca. 10.000 jaar geleden tot heden) verschillende nieuwe rivierarmen in het rivierengebied gevormd en weer afgesloten. De buiten gebruik geraakte stroomgordels vormden zandige stroomruggen in het landschap, die aantrekkelijk waren voor bewoning en landbouw. Ze lagen relatief hoog en dus droog, waren vruchtbaar en goed te bewerken. De relatief laaggelegen komgebieden waren vooral geschikt als wei- en hooiland.

In het onderzoeksgebied zijn de volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld:

Bron	Omschrijving
Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW)	lage indicatieve archeologische waarde
Archeologische beleidsadvieskaart gemeente Stichtse Vecht ²⁴	westelijk deel: middelhoge verwachting voor resten vanaf de IJzertijd, archeologisch onderzoek bij verstoring groter dan 1000 m ² en dieper dan 30 cm -mv oostelijk deel: lage verwachting, archeologische onderzoek bij verstoring groter dan 10 ha en dieper dan 30 cm -mv
Bestemmingsplan	westelijk deel: archeologisch onderzoek verplicht bij verstoring groter dan 50 m ² en dieper dan 30 cm -mv
Archeologische Monumenten Kaart (AMK) waarnemingen ARCHISII (Archeologisch Informatie Systeem)	historische kern van Maarssen resten uit de Nieuwe Tijd
vondstmeldingen ARCHISII	geen
onderzoeksmeldingen ARCHISII	diverse booronderzoeken, begeleiding

De ligging van deze waarden is weergegeven in afb. 9 & 10.

²⁴ Botman, De Jonge, Dijkstra & Van der A 2009.

Gezien de ligging van het westelijk deel van het plangebied op de stroomgordel van de Vecht geldt hier op de beleidsadvieskaart van de gemeente Stichtse Vecht een middelhoge verwachting voor resten uit de IJzertijd. Voor het oostelijk deel geldt een lage verwachting: dit is het komgebied. Op de IKAW is deze grens richting het westen opgeschoven: hier geldt voor het hele plangebied een lage verwachting.

Ca. 150 m ten zuiden van het plangebied bevindt zich een archeologisch monument van hoge archeologische waarde.²⁵ Het betreft de historische dorpskern van Maarssen.

Binnen dit archeologisch monument en ca. 200 m ten zuiden van het plangebied heeft een booronderzoek plaatsgevonden.²⁶ Gezien de ligging op een oeverwal van de Vecht en binnen de dorpskern werden resten uit de IJzertijd tot en met de Nieuwe Tijd verwacht. Tijdens het booronderzoek is echter gebleken dat de top van de oeverwal is afgegraven. In de meest noordelijke boringen, die het dichtste bij het huidige plangebied zijn gezet, is het beddingzand aangetroffen op een diepte van ca. 80 cm –mv, de (omgewerkte) oeverafzettingen vanaf ca. 50 cm –mv. Er zijn geen aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van archeologische resten, daarom is het plangebied vrijgegeven voor de voorgenomen ontwikkeling.

Ten zuiden van het bovenstaande onderzoek heeft ADC ArcheoProjecten in 2007 een archeologische begeleiding in het plangebied Cromwijck uitgevoerd. Tijdens dit onderzoek zijn in totaal vier sporen uit de Nieuwe tijd aangetroffen: een waterkelder en twee stapelputten (welke waarschijnlijk met elkaar in verbinding hebben gestaan) en een bakstenen vloer/fundering welke uit een oudere fase lijkt te komen. De begeleiding heeft echter nauwelijks vondstmateriaal opgeleverd. De kelder, behorend bij een landhuis, is opgebouwd uit baksteen dat vanaf de 16^e eeuw in gebruik is.²⁷

Ca. 500 m ten zuiden van het plangebied, aan de Kortelaan 20, heeft een booronderzoek plaatsgevonden.²⁸ Ook tijdens dit onderzoek is gebleken dat de top van de oeverafzettingen is afgegraven en zijn er geen archeologische resten aangetroffen. Daarom is het plangebied vrijgegeven voor de voorgenomen ontwikkeling.

Ca. 100 m ten oosten van het plangebied heeft een veldkartering en booronderzoek plaatsgevonden. Tijdens dit onderzoek zijn geen oeverwalafzettingen aangetroffen, ook zijn er geen archeologische resten aangetroffen, daarom is het plangebied vrijgegeven voor de voorgenomen ontwikkeling.²⁹

4.5 Gespecificeerde verwachting (LS05)

Het plangebied bevindt zich in een overgangsgedebied van een buitenbocht van de stroomgordel van de Vecht en het ten oosten van de stroomgordel gelegen komgebied. Indien in het plangebied stroomgordelafzettingen van de Vecht voorkomen kunnen op en in de top van de oever- en beddingafzettingen archeologische resten vanaf de IJzertijd tot en met de Middeleeuwen verwacht worden. De resten manifesteren zich waarschijnlijk als een archeologische laag die bestaat uit een vermenging van onder meer kleine fragmenten aardewerk, houtskool en bot met het oorspronkelijke substraat. De meeste typen archeologische resten (bot, houtskool, aardewerk, metaal) zullen door de natte en zuurstofloze condities goed zijn geconserveerd. Op basis van een booronderzoek dat ca. 200 m ten zuiden van het plangebied is uitgevoerd worden de oeverafzettingen vanaf 50 cm – mv verwacht, de beddingafzettingen vanaf ca. 80 cm –mv.

Aan en direct onder het maaiveld kunnen archeologische resten voorkomen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Dergelijke resten worden direct onder het maaiveld verwacht. Aangezien op oude kaarten uit de Nieuwe Tijd geen sprake is van bebouwing en overige aanwijzingen voor de aanwezigheid van bebouwing ontbreken wordt de kans op resten uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd klein geacht. Organische resten en bot zullen door de boven het

²⁵ Monumentnr. 12012.

²⁶ Onderzoeksmeldingsnr. 26.022; Nederpelt & Van der Zee 2008.

²⁷ Onderzoeksmelding 19623, waarnemingsnr. 417.866; Opbroek 2007.

²⁸ Onderzoeksmeldings nr. 36488; Van Rooij & Huizer 2009.

²⁹ Onderzoeksmeldingsnr. 2.927; Oude Rengerink 1999.

hoogste grondwaterpeil heersende relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd. Andere type indicatoren (aardewerk) zijn waarschijnlijk matig goed geconserveerd. Het complex type en de omvang van eventuele archeologische resten kunnen niet nader worden gespecificeerd door de beperkte gegevens.

Echter, bij aanvang van het onderzoek waren reeds graafwerkzaamheden uitgevoerd. Deze omvatten:

- de graafwerkzaamheden voor de fundering van het voormalige woonhuis (ca. 1 m –mv, kelder tot 3 m -mv)
- de aanleg van een riool direct naast het woonhuis (ca. 1 m –mv)
- de graafwerkzaamheden ten behoeve van de sloop van het voormalige woonhuis
- (ca. 1 m –mv)

Daarom wordt verwacht dat eventueel aanwezige archeologische waarden niet bewaard zijn gebleven.

In het midden van het plangebied is milieukundig onderzoek uitgevoerd voorafgaand aan de graafwerkzaamheden. De boorgegevens van dat onderzoek bevestigen dat in het midden van het plangebied komafzettingen aanwezig waren. Over de aanwezigheid van oeverafzettingen in het westen van het plangebied levert dat onderzoek geen aanvullende informatie.

5 Conclusies

De in de Inleiding gestelde onderzoeksvragen kunnen op basis van de bereikte resultaten als volgt worden beantwoord:

Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig en, zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard, datering en waardstelling hiervan?

Nee, hier zijn geen aanwijzingen voor. Aangezien als gevolg van de bouw van het woonhuis, de aanleg van de riolering, het herhaaldelijk “opgraven” van de riolering om verstoppingen te verhelpen en de sloop van de bebouwing de bodem is afgegraven is de verwachting dat er in het plangebied geen archeologische resten (meer) aanwezig zijn.

De overige onderzoeksvragen komen te vervallen.

6 Aanbeveling

Vanwege de reeds voltooide graafwerkzaamheden adviseert ADC ArcheoProjecten om het terrein geen nader onderzoek uit te voeren. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Wij wijzen u erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport een selectiebesluit neemt. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.

Literatuur

- Berendsen, H.J.A., 2008: *Landschappelijk Nederland*. Assen.
- Berendsen, H.J.A. & E. Stouthamer, 2001: *Palaeogeographic development of the Rhine-Meuse delta, The Netherlands*. Assen.
- Blijdenstijn, R., 2005: *Tastbare tijd. Cultuurhistorische atlas van de provincie Utrecht*. Amsterdam.
- Botman, A., N. de Jonge, J. Dijkstra & S. van der A, 2009: *Archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart gemeenten Maarssen, Loenen, Abcoude en Breukelen*. ADC Heritage rapport H 032.
- Bosch, J.H.A., 2005: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2*. Utrecht. (TNO-rapport, NITG 05-043-A).
- Bouma, N. (red.), 2011: *Van begraven oerbos tot vroegste middeleeuwse ontginning en bewoning. Een archeologische opgraving in de Winkelbuurt in Abcoude Zuid*. ADC rapport 2400.
- Bureau Militaire Verkenningen, verschillende jaargangen (1873, 1901 en 1926): *Maarssen, blad 426, 1:25.000*.
- Groenewoudt, B.J., 1994: *Prospectie, waardering en selectie van archeologische vindplaatsen: een beleidsgerichte verkenning van middelen en mogelijkheden*. Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten, 17).
- Kars, H. & A. Smit (red.), 2003: *Handleiding Fysiek Behoud Archeologisch Erfgoed. Degradatiemechanismen in sporen en materialen. Monitoring van de conditie van het bodemarchief*. Amsterdam (Geoarchaeological and Bioarchaeological Studies, 1).
- Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I. Ritsema, W.E. Westerhof & Th.E. Wong (red.), 2003: *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten (Geologie van Nederland, deel 7).
- Nederpelt, S. & R.M. van der Zee, 2008: *Diependaalse Dijk t.o. 33/33a te Maarssen (gemeente Maarssen); Een bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend en karterend booronderzoek*. ADC-Rapport 1275
- Opbroek, M. 2007: *Maarssen, Zandpad 42, huis Cromwijck; Een archeologische begeleiding*. ADC-Rapport 916.
- Oude Rengerink, J.A.M., 1999: *Plangebied Zogwetering, gemeente Maarssen; Aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI-1)*. RAAP-briefrapport 1999-99/MW.
- Rijks Geologische Dienst, 1988: *Geologische Kaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad 31 Oost Utrecht*. Haarlem.
- Rooij, J.A.G., van & J. Huizer, 2009: *Kortelaan 20 te Maarssen. Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend en karterend booronderzoek*. ADC rapport 2051.
- Stichting voor Bodemkartering, 1970: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad 31 Oost Utrecht*. Wageningen.
- Stichting voor Bodemkartering, 1986: *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000, NR 31, Oost Utrecht*.
- Törnqvist, T.E., 1993: *Fluvial sedimentary geology and chronology of the Holocene Rhine Meuse delta*. The Netherlands, Thesis Universiteit Utrecht.
- Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990: *Grote Historische Atlas van Nederland, deel 1 West-Nederland 1839-1859*. Groningen.

Geraadpleegde websites

<http://archis2.archis.nl>

<http://www.ahn.nl/viewer>

<http://www.kich.nl>

<http://www.watwaswaar.nl>

http://www.buitenplaatsennederland.nl/Utrecht_beschrijvingen/Maarssen_Geesbergen.html.

<http://www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/cultureel-erfgoed/archeologie/cultuurhistorie/>.

Lijst van afbeeldingen en tabellen

Afb. 1 Locatie van het plangebied

Afb. 2 Detailkaart van het plangebied

Afb. 3 toekomstige bebouwing

Afb. 4 Overzicht van de bouwput tijdens de sloop

Afb. 5 Detail van de bouwput tijdens de sloop

Afb. 6 Fundering van het aan het plangebied grenzende huis

Afb. 7 De voormalige kelder

Afb. 8 Het riool naast de woning

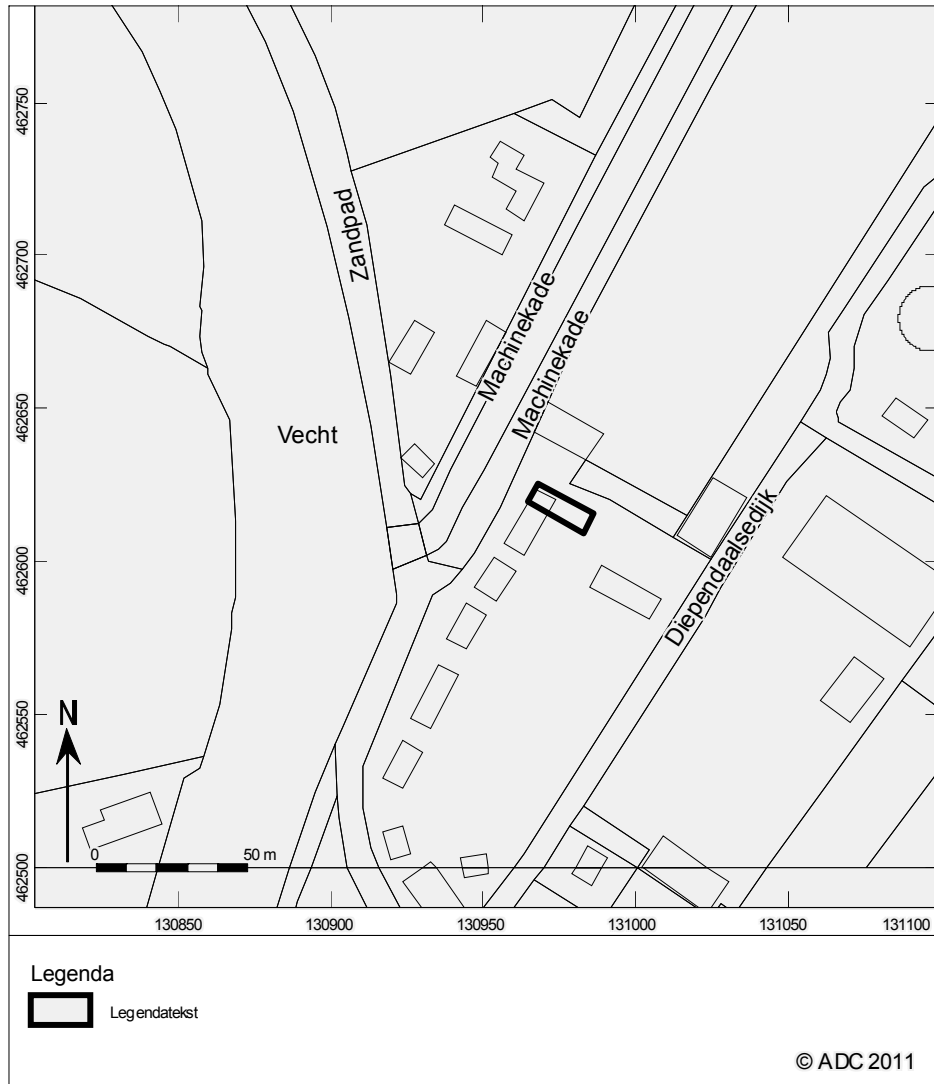
Afb. 9 Indicatieve Kaart Van Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen

Afb. 10 Locatie van het plangebied op de beleidskaart van de gemeente Stichtse Vecht

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Afb. 1 Locatie van het plangebied

Afb. 2 Detailkaart van het plangebied

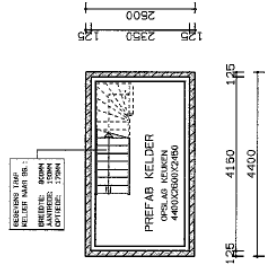
AANVRAGEN

Behoort bij besluit van burgemeester en
wethouders d.d. 10 DEC 2010 nr. 1 0 / 4 1 3

Namens hen,

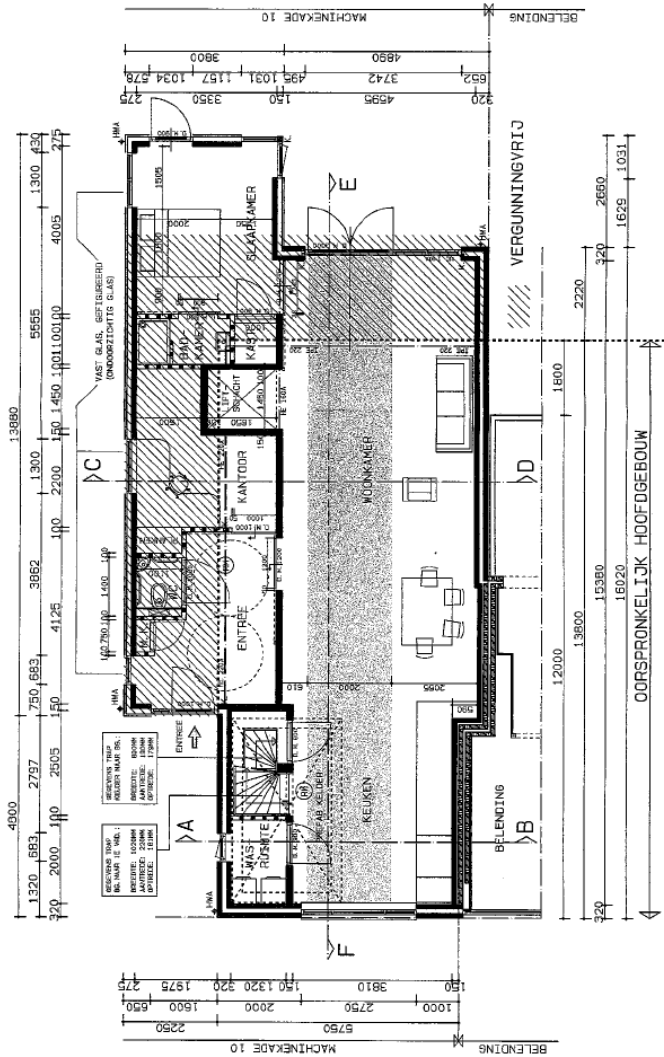
W. J. B. B. B.

R.D. B. B. B.

KELDER - NIEUW - 1A100

WIJZ.: 15-12-2010
 WIJZ.: 28-10-2010
 MATEN IN HET
 WERK TE CONTROLEREN
 CG. NAMETEN!!!
 blad : **2A**
 DATUM: 25-10-2010

BEGANEGROND - NIEUW - 1A100

Afb. 3 toekomstige bebouwing

Afb. 4 Overzicht van de bouwput tijdens de sloop

Afb. 5 Detail van de bouwput tijdens de sloop

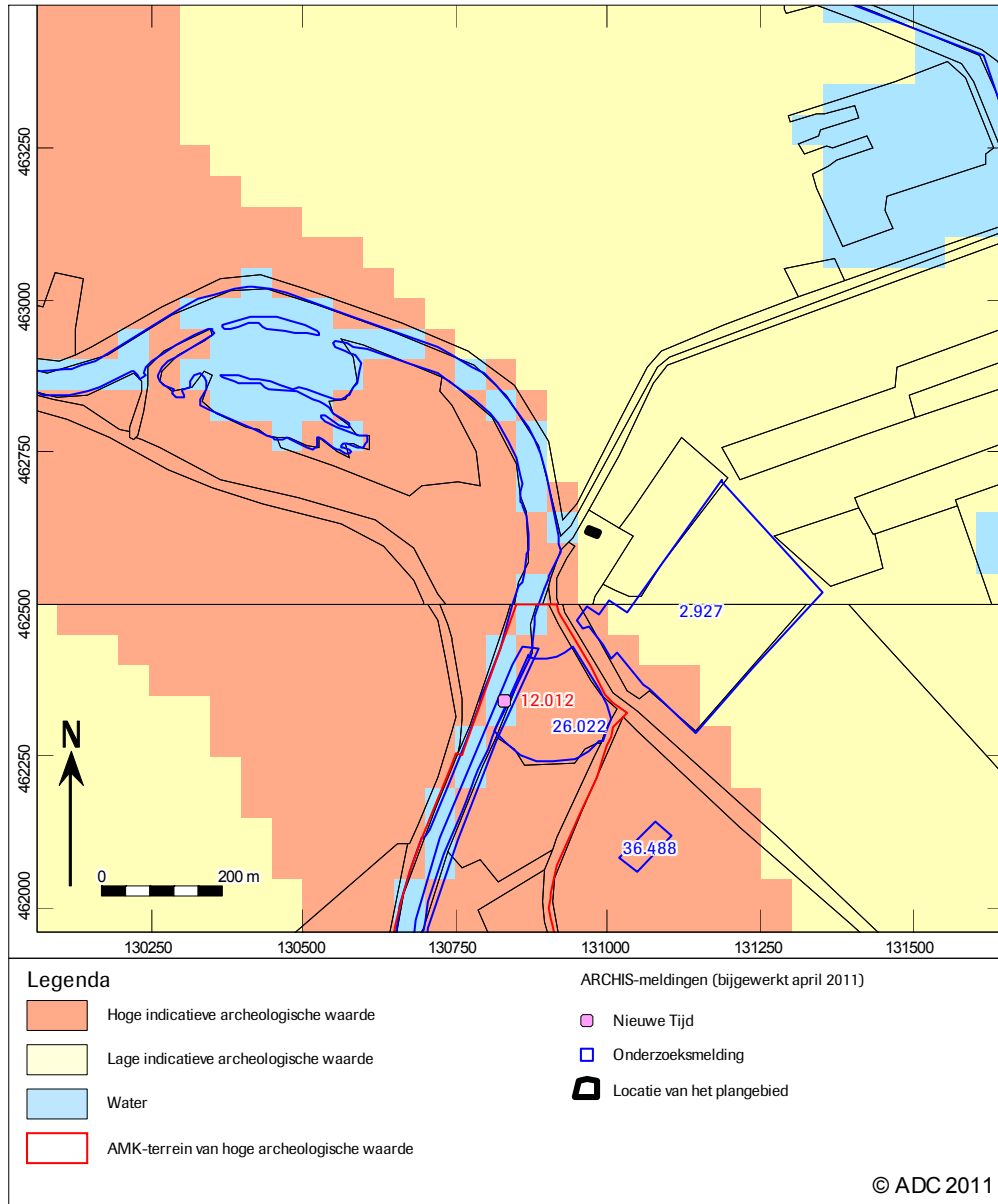
Afb. 6 Fundering van het aan het plangebied grenzende huis

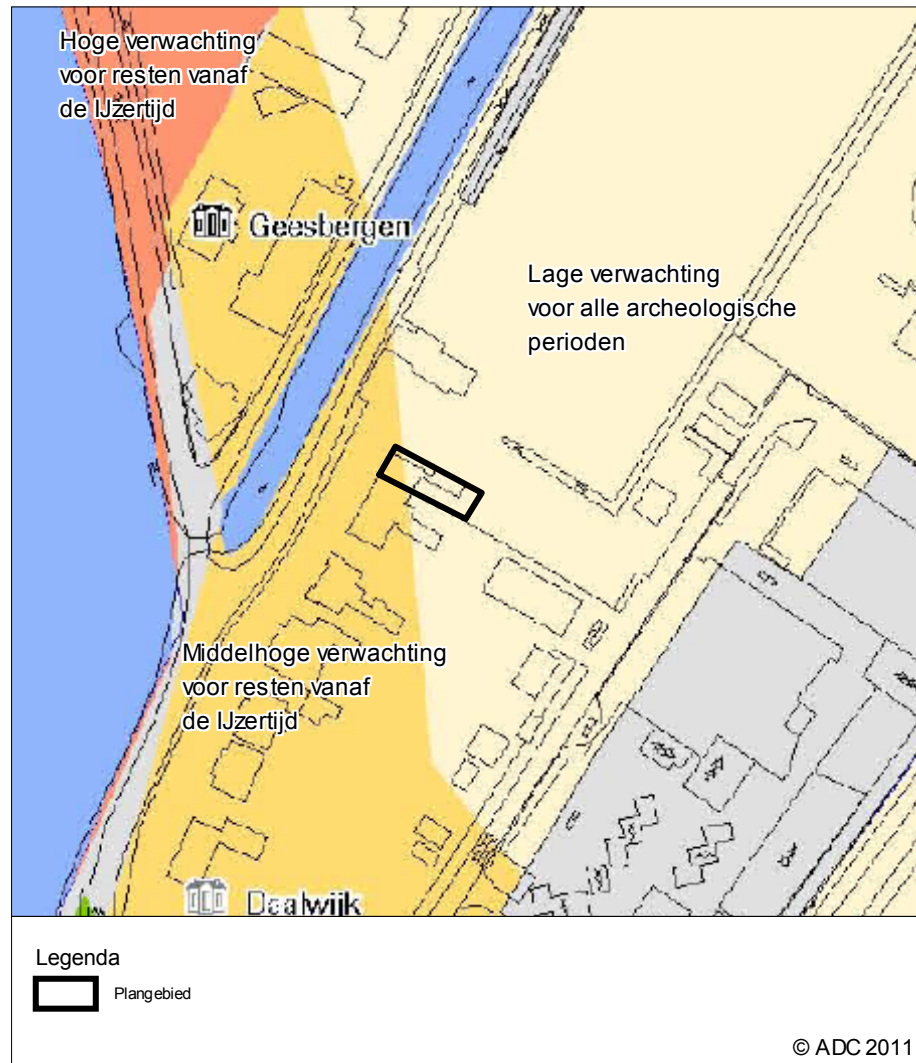
Afb. 7 De voormalige kelder

Afb. 8 Het riool naast de woning

Afb. 9 Indicatieve Kaart Van Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen

Afb. 10 Locatie van het plangebied op de beleidskaart van de gemeente Stichtse Vecht